

מסמך הכנה – הצעת חוק העונשין (תיקון – בעילה אסורה בהסכמה ומעשה סדום במסגרת הדרכה או יעוץ של כהן דת), התשע"ו-2015 של חברת הכנסת מיכל רוזין וחברי כנסת נוספים

המסגרת המשפטית

העבירה של בעילה אסורה בהסכמה ושל מעשה סדום בבגירים כוללת כיום את הנסיבות הבאות:

א. בעילת אישה בת למעלה מ-18 או מעשה סדום באדם מעל 18 אם נעשו תוך ניצול יחסי מרות ביחסי עבודה או בשירות, ולעניין אישה - עקב הבטחת נישואין תוך התחזות כפנוי - דינם שלוש שנות מאסר (סעיפים 346(ב) או 347(א1) לחוק העונשין);

ב. עבירה שעניינה יחסי מין בין מטפל נפשי למטופל שמלאו לו 18 שנים עד לאחר שלוש שנים מתום הטיפול. לעניין זה - "מטפל" - "מי שעוסק, או שמציג את עצמו כעוסק, במתן טיפול נפשי, כמשלח יד או מכוח תפקיד". "טיפול נפשי" - "אבחון, הערכה, ייעוץ, טיפול, שיקום, או ניהול שיחות, שנעשו באופן מתמשך, בדרך של מפגש פנים אל פנים, כדי לסייע לאדם הסובל ממצוקה, הפרעה, מחלה או בעיה אחרת, שמקורן רגשי או נפשי." תשומת הלב כי נדרש שההסכמה תושג תוך ניצול התלות הנפשית הממשית של המטופל במטפל, ושמקורה של התלות בטיפול הנפשי שניתן להם על ידו. ביחס למטפל נפשי שהוא פסיכולוג, פסיכיאטר או עובד סוציאלי, ייראו את המעשה כאילו נעשה תוך ניצול יחסי התלות, אלא אם המעשים החלו לפני הטיפול במסגרת קשר זוגי. דין מטפל כאמור - ארבע שנות מאסר (סעיף 347א לחוק העונשין).

יוער, כי ביחס לקטינים, קיימים הסדרים נרחבים יותר (סעיפים 346(א1) או 347(א1) לחוק וכן סעיפים 346(א1)+(2) או 347(א1)+(2) לחוק);

עוד יוער, כי כל המקרים המפורטים להלן, עניינם בקיום יחסי מין בהסכמה. כאשר אין הסכמה הרי זוהי עבירת האינוס לפי סעיף 345(א1) או מעשה סדום לפי 347(ב), ובמקרים בהם הושגה ההסכמה במרמה - הרי ענייננו באינוס במרמה לפי סעיף 345(א2) לחוק או סעיף 347(ב).

העבירה של מעשים מגונים בבגירים כוללת כיום את הנסיבות הבאות:

א. מטפל נפשי העושה באדם שמלאו לו 18 מעשה מגונה בנסיבות 347(ב) - דינו מאסר 3 שנים (סעיף 348(ד1) לחוק).

ב. מעשה מגונה באדם שמלאו לו 18 תוך ניצול יחסי מרות בעבודה או בשירות דינו - מאסר שנתיים (סעיף 348(ה) לחוק).

גם ביחס למעשים מגונים, קיים הסדר מיוחד ביחס לקטינים, הקבוע בסעיף 348(ד) לחוק; והסדרים שעניינם מעשים מגונים בהעדר הסכמה - לפי סעיפים 348(א), סעיף 348(ב) וסעיף 348(ג) לחוק;

הצעת החוק

הצעת החוק מבקשת לתקן את סעיפים 346 ו-347 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין), ולהרחיב את העבירות של בעילה אסורה בהסכמה ומעשה סדום, כך שיכללו גם מעשים שנעשו במסגרת הדרכה או ייעוץ של כהן דת או אדם הידוע בציבור או המציג את עצמו כבעל סגולות מיוחדות.

בהקשר זה יוער, כי כבר היום מוגשים כתבי אישום נגד מנהיג דתי או רוחני המקיים יחסי מין עם מאמין בעבירת אינוס, תוך שימוש בחלופה של סעיף 345(א2) או 347(ב), אלא שעבירה זו מבוססת על נסיבות בהן המנהיג הרוחני מציג את המעשים כחלק מ"הטיפול" במאמין. העבירה אינה כוללת "אך" ניצול של התלות בין המנהיג

הדתי והמאמין, אשר יכולה להיות דומה לתלות המתפתחת במקרה של טיפול נפשי, באמצעות הליווי המתמשך של המטופל וכיוונו.

הצעת החוק תוקנה, בהסכמת המציעים, על ידי משרד המשפטים. הצעת החוק המתוקנת מבקשת להחיל הסדר דומה יותר להסדר הקבוע ביחס למטפל נפשי, הקבוע בסעיף 347א, בשינויים מסוימים. זאת להבדיל מההצעה המקורית בה הוצע תיקון של סעיף 346, שכותרתו בעילה אסורה בהסכמה. זאת נוכח ההבנה שהתגבשה כי התיקים המגיעים בעניין כהני דת או מי שמציגים עצמם כבעלי סגולות רוחניות, נוגעים למערכת יחסים טיפולית ותלותית, המזכירה במידה מסוימת את הטיפול הנפשי.

יחד עם זאת, כאמור, מוצע להבחין בין העבירה של כהן הדת ובין ההסדר הנוגע למטפל הנפשי. ההבחנה מוצעת נוכח השוני בין סוגי הטיפול, וההכשרה שעובר המטפל. כך, מטפל נפשי, שהוא פסיכולוג, פסיכיאטר או עובד סוציאלי, מטפל לרוב באמצעות שיטת טיפול בה התלות היא חלק משיטת הטיפול ואף תנאי מסוים להצלחתה. מטפל זה מטפל תחת רישיון וכללי אתיקה ועובר הכשרה, בין היתר, שמטרתה ללמדו להתמודד עם פיתוח התלות האמורה. על כן, בעוד שביחס למטפל קיימת חזקה של ניצול יחסי התלות, הרי שבעניינו של כהן הדת לא מוצע לקבוע חזקה דומה, ויהיה צורך בהוכחת ניצול ובהוכחה כי ניצול יחסי התלות הוא שהוביל למתן ההסכמה. בנוסף, "תקופת הצינון" המוצעת לה נדרש המטפל היא "בסמוך לאחר מכן", כלומר בסמוך לאחר הטיפול – תקופה שאורכה יהיה בהתאם לתקופת הטיפול ומאפייניו, בעוד שבמקרה של מטפל נפשי (כל מטפל, ולא רק מטפל שהוא פסיכולוג, פסיכיאטר או עו"ס) נדרשת "תקופת צינון" של שלוש שנים מתום הטיפול.

בהתאמה, מוצע להוסיף גם עבירה של מעשים מגונים, בנסיבות המפורטות בסעיף 347ב(ב) (על ידי כהן דת וכיוצא באלו) באדם שמלאו לו 18 שנים. בעניין זה מוצע לקבוע עונש מאסר של שלוש שנים. יוער, כי מעשים מגונים שבוצעו במי שטרם מלאו לו 18 נכנסים, כאמור, לסעיף 348(ד)1.

נוסח הצעת החוק המתוקנת (עם הערות הייעוץ המשפטי לוועדה) מובא להלן:

הצעת חוק העונשין (תיקון) – בעילה אסורה בהסכמה, מעשה סדום, ומעשים מגונים במסגרת הדרכה או יעוץ של כהן דת), התשע"ו-2015

הוספת סעיף 347 ב.1 בחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק העיקרי), אחרי סעיף 347א יבוא-

"יחסי מין בין כהן דת או בעל סגולות רוחניות לאדם שקיבל יעוץ או הדרכה

" כהן דת" - כהן דת, מי שמתחזה להיות כהן דת/ מי

שמציג את עצמו ככהן או אדם הידוע בציבור

או המציג את עצמו כבעל סגולות רוחניות

מיוחדות.

לדיון – ביחס למטפל נפשי קיים שימוש הן בתיבה "מי שמתחזה

להיות..." והן בתיבה "מציג את עצמו ככהן". יש מקום

לבחון איזו תיבה מתאימה יותר במקרה זה.

" ייעוץ או הדרכה" – ייעוץ או הדרכה שנעשו באופן

מתמשך, בדרך של מפגש פנים אל פנים.

להבדיל, "טיפול נפשי" – אבחון, הערכה, ייעוץ, טיפול, שיקום,

או ניהול שיחות שנעשו באופן מתמשך בדרך של מפגש פנים אל

פנים כדי לסייע לאדם הסובל ממצוקה, הפרעה, מחלה או בעיה

אחרת שמקורן נפשי או רגשי."

(ב) כהן דת הבועל אישה או העושה מעשה סדום באדם, שמלאו להם שמונה עשרה שנים, במהלך התקופה שבה נתן להם ייעוץ או הדרכה או סמוך לאחר מכן, תוך ניצול תלות נפשית ממשית **בניהם**, שמקורה בייעוץ או בהדרכה שניתנו להם על ידו, דינו – מאסר ארבע שנים.”

תיקון סעיף 348 .2 בסעיף 348 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ד1) יבוא –

”(ד2) כהן דת העושה באדם שמלאו לו שמונה עשרה שנים מעשה מגונה בנסיבות המפורטות בסעיף 347ב(ב), דינו – מאסר שלוש שנים.”